

Üniversite Öğrencilerinin İlahiyatçı Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi

Examination of University Students' Metaphorical Perceptions of the Concept of Theologian

Doç. Dr. Recep UÇAR¹, Doktora Öğrencisi Dilek GÜRBÜZ YİĞİT²

¹İnönü Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Malatya
· recep.ucar@inonu.edu.tr · ORCID > 0000-0003-0520-577X

²MEB
· dilekgrbz4@gmail.com · ORCID > 0000-0002-5093-945X

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 07 Eylül/September 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 28 Nisan/April 2025

Yıl/Year: 2025 | **Sayı – Issue:** 58 | **Sayfa/Pages:** 77-108

Atıf/Cite as: Uçar, R., Gürbüz Yiğit, D. "Üniversite Öğrencilerinin İlahiyatçı Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi" Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 58, Haziran 2025: 77-108.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Recep UÇAR

Yazar Notu/ Author Note: "Araştırmanın etik kurul onayı İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 28-12-2023 tarihli, 17 sayılı oturumun 17 sayılı kararı ile alınmıştır."

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İLAHİYATÇI KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

ÖZ

Toplumda ‘ilahiyatçı’ kavramının nasıl algılandığını belirlemek, onların sosyal konumlarının anlaşılması açısından önemlidir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin, ilahiyatçı kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi amaçlanmaktadır. Betimsel nitel yaklaşıma uygun olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2020 yılları arasında Malatya ili İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören 287 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına ilişkin metaforik algılarının ortaya konulması için; “İlahiyatçı ... gibidir, çünkü.....” şeklinde oluşturulan form kullanılarak ilahiyatçılara yönelik hangi metaforlar üretildiği, bu metaforların hangi kategoriler altında değerlendirilebileceği araştırılmıştır. Buna göre katılımcılar 238 farklı metafor geliştirmiştir. Bu metaforlar Toplumsal Roller, Kişilik Özellikleri, Olumsuz İfadeler, Dini Özellik ve Roller, Eğitim ve Bilim, Herhangi Bir Farklılığı Olmayan, Anlaşılamayan ve Beklentiler olarak 8 kategori altında incelenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların genel olarak ilahiyatçılara yönelik olumlu bir algıya sahip olduğu; çoğunlukla ilahiyatçılara toplumsal, dini ve eğitimsel roller yüklediği; bazı katılımcılar tarafından ilahiyatçıların olumlu kişilik özelliklerinin öne çıkarıldığı görülmüştür. Bazı katılımcılar ilahiyatçıların diğer insanlardan farklı olmadığını ve onların anlaşılamayan kişiler olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların küçük bir kısmı ise metaforlar yoluyla ilahiyatçılara yönelik birtakım beklentilerini dile getirmiştir. Bu bulgular literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuç ilahiyatçılara yönelik çok yönlü bakış açılarının varlığına işaret etmektedir. Ortaya konulan algıların nedenlerinin, özellikle de olumsuz algıların oluşma nedenlerinin araştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, İlahiyatçı Algısı, Metafor, Metaforik Algı.

EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS’ METAPHORICAL PERCEPTIONS OF THE CONCEPT OF THEOLOGIAN

ABSTRACT

Determining how the concept of theologians is perceived in society is important for understanding their social position. This study aims to examine university students’ perceptions of the concept of ‘Theologian’ through metaphors. The study group of the research, which was designed in accordance with the descriptive qu-

alitative approach, consists of 287 students studying at Inonu University in Malatya between 2018-2020. Within the scope of the research, in order to reveal the metaphorical perceptions of university students about the concept of theologian, it was investigated which metaphors were produced for theologians and under which categories these metaphors could be evaluated by using the form created as Theologian is like ..., because..... Accordingly, the participants developed 238 different metaphors. These metaphors were analyzed under 8 categories: Social Roles, Personality Traits, Negative Expressions, Religious Characteristics and Roles, Education and Science, No Difference, Incomprehensible and Expectations. As a result of the research, it was observed that the participants generally had a positive perception of theologians; mostly attributed social, religious and educational roles to theologians; and some participants emphasized the positive personality traits of theologians. Some participants think that theologians are not different from other people or that they are incomprehensible. A small number of the participants expressed some expectations towards theologians through metaphors. These findings are similar to the results of studies in the literature. This result points to the existence of multifaceted perspectives towards theologians. The reasons for the perceptions, especially the reasons for the formation of negative perceptions, need to be investigated.

Keywords: Religious Education, Theologian Perception, Metaphor, Metaphorical Perception.

GİRİŞ

İlahiyat fakülteleri kuruluş amacı, fonksiyonları, program yapısı gibi birçok faktörle birlikte yetiştirdiği insan modeli açısından tartışmalara konu olan bir kurumdur.^[1] “*Din meselelerinin sağlam ve ilmi esaslara göre incelenmesini mümkün kılmak, mesleki bilgisi kuvvetli ve düşüncesinde ihatalı din adamlarının yetişebilmesi için lüzumlu şartları sağlamak maksadıyla*” kurulan ilahiyat fakülteleri^[2] dini bilginin üretilmesi ve din alanında ihtiyaç duyulan görevlilerin yetiştirilmesi

[1] Bahset Karslı, “İlahiyatçı Kimliğinin İmkamı Üzerine Bir Deneme: Sosyal Benlik Sürecinde Nesneleşen İlahiyatçılığın Analizi”. *Journal of Turkish Studies*, 11/12 (2016), 105-126; Cemil Osmanoğlu – Mehmet Korkmaz, “Öğrencilerine Göre İdeal İlahiyat Fakültesi Öğrencisinin Nitelikleri ve Bunun İlahiyat Eğitimiyle İlişkisi”, 16/36 (2018), 119-178.; M. Şevki Aydın, “İlahiyat Lisans Programının Amaç Sorunu”, *Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu Bildiriler – Müzakereler*, 19-25, (Isparta: S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi, 2004).

[2] Halis Ayhan, “İlahiyat Fakültesi”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 6 (1999), 261.; M. Şevki Aydın, “İlahiyat Lisans Programının Amaç Sorunu”, *Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu Bildiriler – Müzakereler*, 19-25, (Isparta: S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi, 2004).

sorumluluğunu üstlenmiştir. İlahiyat fakültelerinden resmi olarak beklenen, seküler bir üniversite yapısı içinde akademik bir yaklaşımla dini bilgiler üretmesi ve toplumun ve devletin ihtiyaç duyduğu hizmet yeterliliklerini öğrencilerine kazandırmasıdır. Bu anlamda bu eğitim kurumlarının ilme ve istihdama dönük iki temel işlevi, dini ilimlerin üretilmesi ve din eğitimi ve dini hizmetleri yürütecek din görevlilerinin yetiştirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu işlevin zamanla Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) ve Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) eleman yetiştirmek sorumluluğu ile sınırlandırılarak kuruluşundaki dini bilgi üretme misyonunun giderek geri planda kalması söz konusudur.

İlahiyat kökenli bireyler ilahiyat fakültesi veya diğer yüksek din öğretimi kurumlarından mezun olarak Türkiye'deki din hizmetleri ile örgün ve yaygın din eğitimi faaliyetlerini icra etmektedir. İlahiyatçı kimliğine sahip bu bireyler ülkenin dini ve toplumsal hayatında önemli bir konumdadır. Modern ilimlerle mücehhez münevver din adamları yetiştirmek^[3] öngörüsüyle yola çıkan ilahiyat fakülteleri, kuruluşundan itibaren çeşitli amaçlar üstlenmiş, bu amaçlar doğrultusunda mezunlarına da çeşitli misyonlar yüklenmiştir. Mezunlarına yönelik bu misyonlar, din eğitimi ve din hizmetlerini yürütme, alanda uzmanlaşma, bilimsel çalışmalar yapma, dini bilgi üretme, İslami birikimi yorumlama ve aktarma gibi resmi amacına yönelik; toplumu aydınlatma, topluma rol model olma, dini sorunlara çözüm üretme, dini sorulara yanıt verme, ibadetlere öncülük etme gibi toplumsal beklentiye yönelik hususlarda geniş bir yelpazede değerlendirilmiştir.^[4] Bu açıdan ilahiyat fakültelerinin yetiştirdiği insan modeline ilişkin resmi hedeflerin yanı sıra toplumda da farklı beklenti ve algıların söz konusu olduğu görülmektedir.

Toplumda ilahiyatçı kimliği ile tanınan ilahiyat fakültesi mezunları, DİB ve MEB bünyesinde öğretmen, imam, Kur'an kursu öğreticisi, vaiz gibi çeşitli meslek alanlarında görev yapmakta veya üniversitede akademisyen olarak bilimsel çalışmalar yürütmektedir. Sosyolojik açıdan zihinlerde oluşmuş bir ilahiyatçı algısı bulunmakla birlikte resmi veya bilimsel açıdan net bir kavramsal tanımlama yapılmamıştır. Bu açıdan ilahiyat fakültesi öğrencileri, hocaları ve mezunlarını ifade eden ilahiyatçı kavramı ile ilgili bir netlik olmadığı görülmektedir.^[5] Oysa zihinlerindeki İlahiyatçı profili ve bu kavramın ihtiva ettiği anlam ilahiyatçı kimliğine sahip bireylerin toplum içindeki yerini anlamada önemli bir konumdadır.

[3] CHP 7. Büyük Kurultayı, 1948, 449.

[4] Z. Şeyma Altın, "Türkiye'de Yüksek Din Öğretiminin Bugünü ve Yarını Üzerine", *Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi*, Dünü, Bugünü, Yarını, içinde ed. Z. Şeyma Altın (İstanbul: DEM Yayınları, 2021), 284; Ayşe Zişan Furat, *Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi (Değişen Dönüşen Kurumlar)*, (İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2021), 96-130.

[5] Ayşe Çalal, *Öğrencileri ve Mezunlarına Göre İlahiyat, İlahiyatçı ve İlahiyat Eğitimi*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

Kavramlar duyu organları ve hislerle algılanıp yorumlanmakta, sahip olunan bilgi ve yaşanan tecrübelerle şekillenmektedir. Belli bir kavram veya olguya ilişkin algılar ise insanların çevresinde yer alan uyaranlara anlam verme sürecidir. İnsan zihninde hem duyu organları tarafından ortaya konulan hem de hislerle şekillenen bir algı mekanizması söz konusudur.^[6] Çevredeki dünyayı anlama ve yorumlama süreci olan algı^[7] birçok faktörden etkilenebilmektedir. Bir algının oluşmasında algılayan bireyin özellikleri, algılanan nesne veya kişinin özellikleri ve algılanan ortamdaki çeşitli faktörler etkili olabilmektedir.^[8] Algılayan bireylerin kişilik özellikleri, beklentileri, değer yargıları, ihtiyaçları, kültürel çevresi, duyguları, önyargıları, motivasyonel durumlar veya deneyimleri gibi algıyı etkileyen bireysel ve çevresel birçok faktör bulunmaktadır.^[9] Toplumda oluşan algıların bilimsel yollarla belirlenmesi, bu algıyı oluşturan ve etkileyen faktörlerin ortaya konulması açısından önem arz etmektedir. Toplumda ilahiyatçı kimliğine sahip bireylere yönelik oluşan algının bilimsel çalışmalarla ortaya konulması bu anlamda önem arz etmektedir.

Algıları ortaya koymanın en etkili yollarından biri kavrama ilişkin geliştirilen metaforları tespit etmektir. Metaforlar, insanların hayatı, içinde yaşadıkları çevreyi, olguları, olayları ve nesnelere nasıl gördüklerini farklı benzetmelerle açıklığa kavuşturmaya çalışan araçlar olarak tanımlanmaktadır^[10] Benzetmelerden yola çıkarak olguyu bilinen hale getirme işlevine sahip olan metaforlar,^[11] çoğu zaman bir alandan yeni ve genellikle bilinmeyen bir başka alana bilgi aktarımını kapsayan algı araçlarıdır.^[12] Bir metafor geliştirme süreci, duyu ve düşüncelerin bilinen terimlerle ifade edilmesi sürecini içermektedir. Metafor geliştirme sürecinde çok karmaşık bir olayın, olgunun ya da durumun özelliklerini açıklığa kavuşturmak amacıyla benzer bir olayı veya terimi kullanmak söz konusudur.^[13] Bu bağlamda metaforik bir algı bireyin bir nesneye ilişkin yönelimini ve düşünce yapısını ifade

[6] İsmail Bakan, İlker Efe, “Kurumsal Açısından Algı ve Algı Yönetimi”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2/1 (2012), 23.

[7] Ahmet Cevzici, *Felsefe Sözlüğü*, (İstanbul, Paradigma Yayıncılık, 8.Baskı, 2013), 62.

[8] Erol Eren, *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, (İstanbul, Beta Yayınları, 12. Baskı, 2010), 70.

[9] Emrah Arğın, *Algı, Sosyal Algı ve Algı Yönetiminin Sosyal Medyada Kullanımı* (Ankara: İksad Yayınevi, 2021), 21-33; Mehmet Silah, *Sosyal Psikoloji: Davranış Bilimi*, (Ankara, Seçkin Yayıncılık 2. Baskı, 2005), 52; Sibel Aysen Arkonaç, *Psikoloji: Zihin Süreçleri Bilimi*, (İstanbul, Alfa Yayınları, 2. Baskı, 1998), 65.

[10] Durmuş Ekiz – Zehra Koçyiğit, Sınıf Öğretmenlerinin “Öğretmen” Kavramına İlişkin Metaforlarının Tespit Edilmesi, *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21/2 (2013), 439-458.

[11] Ali Balcı, *Eğitim Örgütlerinde Yeni Bakış Açılımları: Kuram-Araştırma İlişkisi II*, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33 (2003), 30.

[12] Durmuş Ekiz, *İlköğretimde Fen Bilimi Öğretimi ve Öğrenimi*, (Trabzon: Derya Kitabevi, 2001).

[13] Rebecca Oxford vd. “Clashing Metaphors About Classroom Teachers: Toward A Systematic Typology For The Language Teaching Field”. *System*, 26/1 (1998), 34.

etmektedir. Bu durumda kavram ya da olgunun zihinde anlamlandırılması ve bunun benzetmeler kullanılarak ifade edilmesi söz konusudur.^[14]

Toplumda ilahiyatçı kavramının nasıl algılandığını belirlemek, onların sosyal konumlarının anlaşılması açısından önemlidir. İlahiyatçıların neye benzetildiğini öğrenmek, başka bir deyişle ilahiyatçı kavramına yönelik metaforik algıları incelemek bunu anlamının yollarından biridir. Toplumun önemli bir kesimini oluşturan farklı alanlardaki üniversite öğrencilerinin bu konudaki görüşlerinin toplumun algısını önemli derecede yansıtacağı düşünülmektedir.

Literatürde belli bir kavrama yönelik metaforik algıları inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Örneğin konuyla ilgili olarak “din dersi” ve “din kültürü öğretmeni”,^[15] “cami”,^[16] “Kur’an-ı Kerim”,^[17] “Hz. Muhammed”^[18], “imam hatip lisesi”, “imam hatip liseli olmak”^[19] ve “din”^[20] kavramlarına ve din görevlilerine^[21] yönelik metaforik algıları inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. İlahiyat fakültesi öğrenci ve mezunlarını ifade eden ilahiyatçı kavramı kapsamında değerlendirilebilecek kavramlara yönelik çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Medyada ve Türk sinemasında din adamı imajı^[22] ve toplumdaki imam imajını inceleyen,^[23] ideal ila-

[14] George Lakoff - Mark Johnson, *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*, Çev:Gökhan Yavuz Demir (İstanbul:Paradikma Yayınları, 2005), 25.

[15] Hüseyin Kasım Koca-Mustafa Mücahit, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Yönelik Metaforik Algıları”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022), 321-339.

[16] Abdullah Dağcı – Tahir Dağcı, “Camiye İlişkin İmgeler: Metaforik Bir Araştırma”, *Balikesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/1 (2018), 97-117.

[17] Abdullah Dağcı- Saffet Kartopu, “Üniversite Öğrencilerinin Kur’an-ı Kerim’e Yönelik Algıları: Müslüman-Türk Örnekleme Üzerine Metaforik Bir Araştırma”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6/12 (2017), 235-253.

[18] Abdullah Dağcı-Saffet Kartopu, “Üniversite Öğrencilerinin Hz. Muhammed’e Yönelik Algıları: Metaforik Bir Araştırma”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 34 (2015), 217-235.

[19] Mücahit Arpacı – Cemil Yıldırım, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin, “İmam Hatip Lisesi” ve “İmam Hatip Liseli Olmak” Kavramlarına Yönelik Görüşlerinin Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi (Diyarbakır örneği)”. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 8/15 (2014), 135-152.

[20] Ramazan Yıldırım – Ahmet Ali Gazel, “Ortaokul Öğrencilerinin Din Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Belirlenmesi”, *Journal of Theoretical Educational Science*, 11/1 (2018), 30-57.

[21] Mücahit Arpacı, *Din Görevlilerinin Din Görevlisi, Diyanet İşleri Başkanlığı Ve Müftü Kavramlarına Yönelik Görüşlerinin Metafor Analiz Yöntemi İle İncelenmesi*. EKEV Akademi Dergisi, 59 (2014), 31-44

[22] İbrahim Turan, “Medyadaki Din Adamı İmajı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24/24-25 (2007), 293 – 304.; Ömer Menekşe, “Türk Sinemasında Din ve Din Adamı İmajı”, *II. Uluslararası Dini Yayınlar Kongresi Tebliğ ve Müzakereleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005).

[23] Ahmet Hamdi Karahan, *Türk Toplumunda İmam İmajı: İstanbul Örneği* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008); Hamdi Uygun, *Halktaki Din Adamı İmajı ve Din Görevlilerinden Beklentileri*, (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1992)

hiyat fakültesi öğrencisinin nitelikleri ve bunun ilahiyat eğitimiyle ilişkisini araştırma konusu yapan^[24] ilahiyatçıda olması gereken nitelikleri ele alan^[25] ve ilahiyat fakültesi öğrencilerinin profili, akademik eğilimleri ve aldıkları eğitime ilişkin memnuniyet algılarını ortaya koymayı amaçlayan^[26] çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte ilahiyatçı kimliğinin imkânını tartışan^[27] ve ilahiyatçılık ve din görevliliği meslek ahlakını ortaya koyan^[28] çalışmalara da rastlanmaktadır.

Literatürde toplumun farklı kesimlerinin ilahiyatçı algısını farklı yöntemlerle belirlemeyi amaçlayan birkaç çalışmanın olduğu görülmektedir. Bunlardan biri ilahiyat fakültesi öğrencilerinin İlahiyatçı kavramına ilişkin metaforik algılarını inceleyen çalışmadır.^[29] 118 öğrenci ile yürütülen bu çalışma, ilahiyatçı kavramına ilahiyatçıların bakışını, yani içeriden bir bakışı içermektedir. Diğer çalışma Horozcu'nun^[30] İlahiyatçılara Yönelik Algı Ölçeği'nin 20 yaşın üzerinde 488 katılımcıya uygulanması yoluyla yürütülen nicel bir çalışmadır. İlahiyatçılara ilişkin algıları ortaya koyan bu çalışmada ilahiyatçı kimliğine dışarıdan bir bakış söz konudur.^[31] Toplumdaki bireylerin ilahiyatçılara yönelik algılarını ortaya koymayı amaçlayan başka bir çalışma ise bu algıyı, zikredilen ölçeği toplumun çeşitli kesimlerinden yetişkin bireylere uygulayarak nicel yaklaşımla incelemiştir.^[32] Çalal öğretim üyesi, öğrencileri ve mezunlarına göre ilahiyat, ilahiyatçı ve ilahiyat

[24] Osmanoğlu – Korkmaz, “Öğrencilerine Göre”, 119-178.

[25] Osman Zümrüt, “İlahiyat Fakültesi Mezunu (İlahiyatçı) Sorumluluğu”, *Ondokuz Mayıs İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23/23 (2007), 9-22.

[26] Recep Uçar, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8/2 (2017) 97-170.

[27] Karslı, “İlahiyatçı Kimliğinin İmkânı”105-126.

[28] Cafer Sadık Yaran, İlahiyatçılık ve Din Görevliliği Meslek Ahlakı, (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014)

[29] Ahmet Çakmak vd., “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin “İlahiyatçı” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları” *Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Sempozyumu (Akademik ve Sosyal Yönleriyle) Bildiriler Kitabı* (Ankara: TDV Yayınevi, 2019) 2/436-458 *İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi*, 5/1, (2019) 27-39.

[30] Rabia Tek, İlahiyatçılara Yönelik Algılar Üzerine Bir Araştırma (Bursa Örneği), (Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2023).

Handan Yalvaç Arıcı – Meryem Karataş. “İlahiyat Fakültelerinin 100. Yılında Toplumun İlahiyatçılara Bakışı”. *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 10/2 (2024), 737-762. Çalal, “Öğrencileri ve Mezunlarına Göre”.

Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 48-62.

Kirsti Malterud, “Qualitative Research: Standards, Challenges, and Guidelines”, *The Lancet*, 358/9280 (2001), 483-488.

Ümit Horozcu, “İlahiyatçılara Yönelik Algı Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması”, *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi*, 5/1, (2019) 27-39.

[31] Rabia Tek, İlahiyatçılara Yönelik Algılar Üzerine Bir Araştırma (Bursa Örneği), (Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2023).

[32] Handan Yalvaç Arıcı – Meryem Karataş. “İlahiyat Fakültelerinin 100. Yılında Toplumun İlahiyatçılara Bakışı”. *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 10/2 (2024), 737-762.

eğitimini nitel bir yaklaşımla araştırdığı çalışmasında, bu eğitim kurumları için kavramsal bir netlik oluşturmayı amaçlamaktadır.^[33]

Görüldüğü gibi literatürde ilahiyatçılara dışarıdan bir bakışı üniversite öğrencileri örnekleminde nitel bir yaklaşımla ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan bu çalışma ilahiyatçı kavramının üniversite öğrencilerinin zihin dünyalarındaki izdüşümünü metaforik olarak incelemektedir. ‘ilahiyatçı’ kavramı ile ilgili üretilen metaforlar, üniversite öğrencilerinin ilahiyatçılara yönelik algıları hakkında önemli fikir verme potansiyeli taşımaktadır. Bu noktadan hareketle ilahiyat fakültesi öğrenci, hoca ve mezunlarının ilahiyatçı kavramı ile tanımlandığı bu çalışmada; üniversite öğrencilerinin ‘ilahiyatçı’ kavramına ilişkin duygu ve düşünce dünyalarında oluşturdukları anlamların sorgulanarak zihinlerde oluşan ilahiyatçı profilini ortaya koymanın literatürdeki söz konusu boşluğu doldurması, ilgili araştırmacı ve yetkililere önemli bilgiler ve bakış açıları sunması ümit edilmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı “Üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına ilişkin algıları nasıldır?” sorusundan yola çıkılarak belirlenmiştir. Bu anlamda üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına ilişkin algılarının geliştirilen metaforlar aracılığıyla incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
- Üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına yönelik geliştirdiği metaforlar ortak özellikler bakımından hangi kategoriler altında toplanabilir?

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Deseni

Üniversite öğrencilerinin, ilahiyatçı kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelendiği bu çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmayı amaçlayan nitel araştırma, elde edilen betimsel bilgiyi tüm zenginliği ve derinliği içinde sunmayı ilke edinir.^[34] Nitel yaklaşımda, ele alınan problem kendi bağlamında yorumlayıcı bir bakış açısıyla incelenir. Olay ve olguların yorumlanmasında bireylerin

^[33] Çalal, “Öğrencileri ve Mezunlarına Göre”.

^[34] Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 48-62.

bu olay ve olgulara atfettiği anlamlara odaklanılır.^[35] Bu çalışma bireylerin zihin dünyalarındaki anlama odaklandığından ve bu anlamların yorumlanması ayrıntılı ve derinlemesine bir betimleme gerektirdiğinden araştırma betimsel nitel araştırmaya uygun olarak tasarlanmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2020 yılları arasında Malatya ili İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören 287 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilirlik ve elverişlilik ilkesi gözetilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Katılımcılar	f	%
Cinsiyet	Kız	146	50,87
	Erkek	141	49,12
Toplam		287	100

Tablo 1'de yer alan verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin %50,87 kız, %49,12 ise erkeklerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan kız öğrenciler için "K", erkek öğrenciler için de "E" harfiyle başlayan bir kod numarası verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülteleere Göre Dağılımı

	Fakülteler	f
Öğrenim Görülen Fakülte	Spor Bilimleri Fakültesi	16
	Fen Edebiyat Fakültesi/Eğitim Fakültesi	55
	Hukuk Fakültesi	14
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	11
	İlahiyat Fakültesi	59
	Mühendislik Fakültesi	22
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	62
	Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	10
	Ziraat Fakültesi	9
	İletişim Fakültesi	19
	Güzel Sanatlar Fakültesi	10
Toplam		287

[35] Kirsti Malterud, "Qualitative Research: Standards, Challenges, and Guidelines", *The Lancet*, 358/9280 (2001), 483-488.

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerden en yüksek 62 kişiyle Sağlık Bilimleri Fakültesi’nden, ikinci sırada ise 59 kişi ile İlahiyat Fakültesi’nden katılım sağlandığı görülmektedir. En az katılımın 9 kişi ile Ziraat Fakültesi’nden olduğu görülmektedir. Kolay ulaşılabilirlik örnekleme ile ulaşılan öğrencilerin araştırmaya katılma konusunda gönülsüz olması katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteye ilişkin dağılımlarının birbirinden farklı oranlarda olmasına neden olmuştur. Bazı öğrencilerin bölümlerini eksik ifade etmeleri nedeniyle Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi aynı kategoride ele alınmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında metafor yöntemi kullanılmıştır. Metaforların metodolojik yöntem olarak bilgi ve yaşam tecrübelerini birbirleriyle ilişkili hale getirme özelliği, araştırmalarda veri toplama aracı olarak tercih edilme nedenlerinden biridir.^[36] Üniversite öğrencilerinin İlahiyatçı kavramı ile benzettikleri kavram arasında kurulan ilişkiye odaklanarak algılarının ortaya konulması amaçlandığından metafor yöntemi tercih edilmiştir.

Veriler, üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına ilişkin metaforik algılarını belirlemek amacıyla “İlahiyatçı gibidir, çünkü” şeklinde oluşturulan yarı yapılandırılmış bir metafor formu ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla toplanmıştır. Yaklaşık 15 dakika süren yüz yüze görüşmelerde öğrencilerden formda yer alan boşluğu düşüncelerini en iyi ifade edecek şekilde doldurmaları, yalnızca bir metafora odaklanmaları ve bunun nedenini açıklamaları istenmiştir. İlahiyatçı kavramına ilişkin metaforları “gibi” ifadesi kullanılarak bu kavramı benzettiği kavram, olgu veya nesnelere ilişkilendirmeleri, böylece metafor konusu ile metafor kaynağı arasındaki benzerliğin ortaya konulması amaçlanmıştır. “Çünkü” ifadesi ise bu metaforu kullanmalarının nedenini yazmalarını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu ifadelerle bireyin zihninde oluşan kavramı mantıksal bir çerçeve içerisinde, bir nedene bağlı olarak açıklaması, böylece sağlıklı ve gerekçeli bir kavram üretmesi mümkün olabilmektedir.^[37] Gerekçelerin açıklanmasının benzetmelerin rastgele yapıлып yapılmadığının ortaya konulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

[36] Warren Midgley – Karen Trimmer, “Walking the Labyrinth: A Metaphorical Understanding of Appro-Aches to Metaphors for, in and of Education Research”, *Metaphors for, in and of Education Research*, Ed. Warren Midgley, Karen Trimmer, Andy Davies (UK: Cambridge Scholars Publishing, 2013).

[37] Ahmet Şaban, vd., “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (2006),463.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinin temel amacı, verilerin daha detaylı bir işleme tabi tutulmasını sağlamak ve betimsel yaklaşımla ortaya çıkmayan kavram ve temaları ortaya çıkarmaktır.^[38] Verilerin kodlanarak belli kategoriler altında toplanması aşamasında NVİVO Nitel Veri Analiz Programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler öncelikle Word programı ile dosyalanarak iki araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde okunmuştur. Oluşturulan taslak formlar NVİVO programına aktarılmıştır. Geliştirilen her metafor birer kod olarak değerlendirilip tasnif edilerek kategorilere ayrılmıştır. Oluşan kategoriler araştırmacılar tarafından tekrar incelenmiş, kategorilerde yer alan metaforların, ilgili kategorileri yansıtıp yansıtmadığı gözden geçirildikten sonra görüş birliğine varılmıştır. Aşağıdaki tabloda kodlama işlemine bir örnek verilmiştir.

Tablo 3. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Görüşlerinin Kodlanması

Katılımcı Kodu	Metafor	Gereke	Kategori
E54	Toplumun Önderi	Toplumu dini konuda doyuracak ve insanları, toplulukları peşinden sürükleyecek insan yetiştirir ilahiyat.	Toplumsal Roller

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. 2018-2020 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Malatya ilinde bulunan İnönü Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler ile sınırlıdır.
3. Katılımcıların veri toplama aracına vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.
4. Yapılan analizler ve araştırmacı yorumlarıyla sınırlıdır.

2.6. Etik İzinler

Bu çalışmada, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 17 sayılı oturumunda alınan 17 sayılı kararlar araştırmanın etik açıdan uygunluğuna dair onay alınmıştır.

^[38] Yıldırım-Şimşek, "Sosyal Bilimlerde"

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında 287 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Verilerin analizi sırasında 2 form araştırma amacına uygun olmadığı gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakılmış, 285 formdan elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.1. Geliştirilen Metaforlara İlişkin Bulgular

Katılımcıların ilahiyatçı kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 4. Katılımcılar Tarafından Geliştirilen Metaforlar

Açılmamış Çiçek,	Dış Görünüş Olarak	Kendini Halkın Üstünde	Psikolog,
Adam (3),	Kendilerini Yansıtırıyorlar	Gören,	Pusula,
Adam gibi Adam,	Dış Görünüş Olarak	Kendini Her Şeyden	Radikal Olmayan,
Adamın Dibi,	Kendilerini Yansıtmazlar,	Soyutlayan,	Rehber (6),
Adem'den Olma	Doğan Görünümlü Şahin,	Kendi Halinde Kişiler,	Ruh Bilimci,
Havva'dan Doğma	Doktor(5),	Kendine Değer Veren	Ruh Hastası,
Adil,	Dolandırıcı,	Birey,	Ruhları besleyen
Ağaç,	Dönme Dolaplar,	Kılavuz,	Sabun (2),
Aile Zoru ile Kapanan	Duvar,	Kitap (4),	Saat,
Bireyler,	Duyarlı,	Kitap Yüklü Merkep,	Sahabe Varisi,
Ahirete Göre Yaşayan,	Dünyanın Yüklerini	Köklü Bir Ağaç,	Sahtekar,
Ahlak Bekçisi,	Yüklenmiş Eşek,	Kötü Kalpli,	Sanatçı,
Ahlaklı Biri,	Dürüst,	Kral,	Sargı Bezi
Ahlak ve Medeniyet	Eğitimci(2),	Kur'an Meali,	Saygın,
Temeli,	Elmas,	Kurtarıcı,	Sevgi Gören,
Ahtapot,	Engin Bir Deniz,	Kutup Yıldızı,	Sevilen Bir Öğretmen,
Alarm,	Etiket,	Küp,	Silah(2),
Alim,	Gemi,	Lamba,	Siyah,
Anahtar,	Gerçek Dost,	Levha,	Siyasi İdeolojiden Uzak
Annem,	Gereksiz Bir Bölüm,	Lökosit,	Olmadır,
Antibiyotik,	Gıda,	Mağara İnsanı,	Sığınak
Araştıran/Yorumlayan,	Google,	Maskeli,	Sıradan Vatandaş
Araştırmacı,	Gökkuşağı,	Matematik	Sokak Lambası,
Atardamar,	Gökteki Yıldızlar (2),	Melek (2)	Son Dönemin Şanslıları,
At Gözlüklü,	Göründükleri Gibi	Merhem	Sonbaharda Düşen
Ay(2),	Olmayan,	Mevlana,	Yaprak,
Ayna,	Gül,	Meyve,	Sorumlu,
Aydın,	Güneş (9),	Meyve Kasası,	Sosyolog
Baba,	Güzel Bir His,	Mimar,	Su(3),
Başhekim,	Halkın Dini Bakış Açısına	Model Olmalı,	Suriyeliler,
Başkalarını	Çözüm Arayan,	Modern İnsan,	Takım Kaptanı,
Küçümseyen,	Hades,	Mum,	Tavşan,
Bembeyaz,	Hayal,	Mücahit,	Tebliğci(2),
Beyaz Gömlek(2),	Herhangi Bir Şey,	Müslümanları Derinden	Tebliğ Elçisi,
Bildiklerini	Her İnsan Gibi Biri,	İnceleyen Bir Bilim,	Tek Tıp İnsan,
Uygulamayan,	Herkes,	Napolyon,	Temel Yapı Taşı,
Bilmiş,	Her Şeyi Bildiğini Sanan	Narkoz Etkisindeki	Temizlik Görevlisi,
Biraz Seviyeli,	Her Şeyi Dine Bağlayan,	Hasta,	Temsilci,
Boş Kitap,	Her Şeyi Dine Bağlayan	Normal Biri,	Teselli,

Bukalemun,	Biri,	Normal İnsan,	Tiyatrocu,
Bulaşıcı Hastalık,	Hoca,	Not Defteri,	Trafik Işığı
Bülbül,	Hurma Ağacı,	Olması Gerek	Toplum Düzenini
Cambaz,	Huzur,	Özellikleri Yansıtmayan	Oluşturan,
Cerrah,	Işık(3),	Biri,	Topluma Yön Veren,
Çağın insanı	İbadetini Seven,	Osmanlı,	Toplumda Yer Edinen.
Çay,	İlaç,	Öğütçü,	Toplumun Bel Kemiği,
Çiçek (2),	İmam,	Öğrenci,	Toplumun Kalbi,
Çok Bilmiş	İmanı Güçlü İnsan,	Öğrencisi Su Mezunu	Toplumun Lideri
Damar Yolu,	İmanlı Bir Neslin	Meyvedir,	Toplumun Önderi,
Din Adamı(2),	Yetişmesindeki	Öğretici,	Toplumun Sosyoloğu,
Din Tüccarı,	Basamaklar,	Öğretmen (4),	Toplumun Temeli,
Dini Bilimle İlgilenen,	İnsan,	Öncü İnsanlar,	Toplumun Temel Taşı,
Dini Bütün,	İslam'ın Güneşi,	Örnek (4)	Toprak,
Dini En Net Bilen,	İslam'ın Işığı,	Örnek İnsan (2)	Tuhaf Bir Varlık,
Dini Yaşayan,	İslamiyet' i Anlatan,	Özerk,	Tükenmez Kalem,
Dini Sadece Kendileri	İslamiyet' in Kalbi,	Özgüleştirici,	TV'deki Hocalar
Yaşıyor,	İsviçre Çakısı,	Özgüvenli,	Üçkağıtçı,
Dini Yeni Nesillere	İyi Ama Soğuk,	Pamuk,	Yaprak Dökmeyen
Aktaran,	İyi biri	Pandora Kutusu,	Ağaç,
Dini Temsilci,	İyi İnsanlar(2),	Papağan,	Vaiz
Dinin Aynası,	Kabullenici,	Paygamberler,	Vicdan,
Dinin Ayrıntılarını	Kalem (2),	Peygamber Varisi,	Vicdan Azabı,
Öğrenen Bir İnsan,	Kalp,	Peygamberin İzinden	Yönetici,
Dinin Kurtarıcısı,	Kandil,	Giden,	Yumurtasından
Dinin Savunucusu,	Kapağı Güzel Kitap (2),	Politikacı,	Çıkmamak İçin İnâat
Dinin Sembolü,	Kapalı Kutu,		Eden Yavru Kuş
Dinin Sözcüsü,	Kendi Toplumu,		Zincir
Dini Tebliğcisi,			
Dinin Yol Arkadaşı,			

Tabloda katılımcılar tarafından 238 metafor geliştirildiği, bunlar arasından 23 metaforun ise tekrarlandığı görülmektedir. Tekrarlanan metaforların yanında parantez içinde tekrar sayısı yer almaktadır. Geliştirilen metaforlar çeşitlilik göstermektedir. *Din*, *İslam*, *Toplum*, *Kitap* gibi bazı kelimelerin çeşitli kelime öbekleri içerisinde farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Katılımcılar tarafından en sık tekrar edilen metafor güneş (9) kelimesidir. Bu benzetme ile güneşin aydınlatma yönüne dikkat çekilmiştir. Güneş nasıl yeryüzünü aydınlatıyorsa ilahiyatçıların da toplumu aynı şekilde aydınlattığı ifade edilmiştir. İkinci olarak sık tekrarlanan metafor ise *rehber* (6) kelimesidir. Rehber ile eş anlamlı olarak *kılavuz* kelimesi de geliştirilen metaforlar arasındadır. Bu metaforlar ile katılımcılar ilahiyatçıların toplumdaki yol gösterici olma misyonlarına atıfta bulunmuştur. *Toplumun* önderi, toplumun lideri, topluma yön veren gibi metaforlar da yine ilahiyatçıların toplumdaki rehberlik rolüyle ilişkin metaforlar arasındadır. Kullanıcılar tarafından tekrarlanan diğer metaforlar şu şekildedir: Öğretmen (4), *kitap* (4), *kalem* (2) *doktor* (4), *örnek* (4), *adam* (3), *ışık* (3) *su* (2), *sabun* (2), *melek* (2), *tebliğci* (2), eğitimci (2), iyi insanlar (2), çiçek (2), din adamı (2), ay (3), beyaz gömlek (2) gökteki yıldızlar (2),gemi (2).

3.2. Metaforların İlgili Kategorilere Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcılar tarafından geliştirilen 238 metafor, belli kategoriler altında gruplanmıştır. Bu kategorilerin ve dağılımın belirlenmesinde metaforun kendisi değil, “çünkü” kelimesiyle başlayan açıklama, dolayısıyla bu metaforun kullanılma nedeni etkili olmuştur. Bazı metaforların birden fazla kategori içinde değerlendirilebileceği görülmüştür. Bu durumda metaforun ve açıklamasının en çok ilgili olduğu düşünülen kategori altında incelenmesi uygun görülmüştür. Örneğin öğretmen metaforu hem “Toplumsal Roller” hem de “Eğitim ve Bilim” kategorisinde yer alabilecek bir metafordur. Ancak “Eğitim ve Bilim” kategorisi ile daha çok ilişkili görüldüğü için bu kategori altında incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda metaforların kategorilere dağılımına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5. *Metaforların Kategorilere Dağılımı*

Kategoriler	Toplumsal Roller	Kişilik Özellikleri	Olumsuz İfadeler	Dini Özellik ve Roller	Eğitim ve Bilim	Herhangi Bir Farklılığı Olmayan	Beklentiler	Anlaşılamayan	Toplam
Metafor Sayısı	52	60	57	32	16	9	7	5	238
Tekrar Edenlerle Birlikte Toplam	77	71	59	34	23	9	7	5	285

Tabloda katılımcılar tarafından geliştirilen metaforların “Toplumsal Roller”, “Kişilik Özellikleri”, “Olumsuz İfadeler”, “Dini Özellik ve Roller”, “Eğitim ve Bilim”, “Herhangi Bir Farklılığı Olmayan”, “Beklentiler” ve “Anlaşılamayan” olarak 8 kategori altında incelendiği görülmektedir. Bunlar arasında en çok metafor geliştirilen kategori 60 farklı metafor ile “Kişilik Özellikleri” kategorisi iken, tekrar eden metaforlarla birlikte sayıca en çok metafor içeren kategori 77 metafor ile “Toplumsal Roller” kategorisidir. “Herhangi Bir Farklılığı Olmayan”, “Beklenti” ve “Anlaşılamayan” kategorilerinde ise görece daha az sayıda metafor geliştirilmiştir.

3.2.1. Kategorilerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Belirlenen kategorilerin, katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. *Kategorilerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımı*

	Toplumsal Roller	Kişilik Özellikleri	Olumsuz İfadeler	Dini Özellik ve Roller	Eğitim ve Bilim	Herhangi Bir Farklılığı Olmayan	Beklenti	Anlaşılamayan	Toplam
Kız	26	30	43	15	18	8	3	2	145
Erkek	51	41	16	19	6	1	3	3	140
Toplam	77	71	59	34	23	9	7	5	285

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin “Olumsuz İfadeler”, “Eğitim ve Bilim” ve “Herhangi Bir Farklılığı Olmayan” kategorilerinde erkeklere göre sayıca daha fazla metafor ürettiği görülmektedir. Bu dağılım kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ilahiyatçılara yönelik daha olumsuz bir algıya sahip olduğu; ilahiyatçıları daha çok eğitim ve bilimsel rolleri ile değerlendirdiği ve diğer insanlardan farklı olmadığına yönelik bir yaklaşım sergilediği söylenebilir.

Erkek öğrencilerin “Toplumsal Roller” ve “Kişilik Özellikleri” kategorilerinde kızlara göre sayıca daha fazla metafor ürettiği görülmektedir. Bu dağılım erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre ilahiyatçıları daha çok toplumsal rollerine ve kişilik özelliklerine göre değerlendirdiği söylenebilir.

“Dini Özellik ve Roller”, “Beklentiler” ve “Anlaşılamayan” kategorilerinde ise kız ve erkek öğrenciler tarafından geliştirilen metafor sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

3.2.2. Kategorilerin Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Bölümlere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Belirlenen kategorilerin, katılımcıların öğrenim gördüğü fakültele göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7. *Kategorilerin Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Bölümlere Göre Dağılımı*

Öğrenim Görülen Fakülte	Toplumsal Roller	Kişilik Özellikleri	Olumsuz İfadeler	Dini Özellik ve Roller	Eğitim ve Bilim	Herhangi Bir Farklılığı Olmayan	Beklentiler	Anlaşılamayan	Toplam
Spor Bilimleri F.	2	1	1	3	4	2	1	1	16
Fen Edebiyat / Eğitim Fakültesi	6	28	19	0	2	0	0	0	55
Hukuk Fakültesi	4	1	4	2	0	0	2	1	14
İktisadi ve İdari Bilimler F.	3	0	2	5	1	0	0	0	11
İlahiyat Fakültesi	25	8	3	17	2	2	0	1	58
Mühendislik F.	1	8	6	0	5	1	0	0	22
Sağlık Bilimleri F.	30	15	8	4	4	0	0	0	61
Sosyal ve Beşeri Bilimler F.	2	2	2	0	2	2	0	0	10
Ziraat Fakültesi	2	3	3	0	1	0	0	0	9
İletişim Fakültesi	2	2	6	3	2	1	3	3	19
Güzel Sanatlar F.	0	3	5	0	0	1	1	0	10
Toplam	77	71	59	34	23	9	7	5	285

Tabloya göre Fen Edebiyat/Eğitim Fakültesi öğrencilerinin “Kişilik Özellikleri” ve “Olumsuz İfadeler” kategorisi üzerinde yoğunlaştığı; “İlahiyat Fakültesi” öğrencilerinin “Toplumsal Roller” ve “Dini Özellik ve Roller” kategorisinde yoğunlaştığı; Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin “Toplumsal Roller” ve “Kişilik Özellikleri” kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Tüm fakülte öğrencileri tarafından “Kişilik Özellikleri” ve “Olumsuz İfadeler” kategorisine ait metafor geliştirildiği görülmektedir.

3.3. Kategorilerde Yer Alan Metaforların Açıklamalarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların geliştirdikleri metaforları kullanmalarının nedenini öğrenmek amacıyla “çünkü” bağlacı kullanılarak bu nedeni açıklamaları istenmiştir. Metaforların kategorilere dağılımı bu açıklamalara dayanılarak yapılmıştır. Her kategoride ilgili kategoriye en iyi temsil ettiği düşünülen metaforlardan bazıları seçilip bu metaforların nedenleri örnek olarak sunulmuştur.

3.3.1. Toplumsal Roller Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçıların toplumdaki rollerini öne çıkaran metaforlar tespit edilerek “Toplumsal Roller” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. *Toplumsal Roller Kategorisine Ait Metaforlar*

Metaforlar			
Ahlak ve Medeniyetin Temeli,	Işık(3), Kalp, Kandil,	Örnek İnsan (2) Psikolog, Pusula,	Toplum Düzenini Oluşturan,
Atardamar,	Kılavuz,	Rehber (6),	Topluma Yön Veren,
Ayna	Kral,	Ruh Bilimci,	Toplumda Yer Edinen,
Baba,	Kurtarıcı,	Sabun (2),	Toplumun Bel Kemiği,
Başhekim,	Kutup Yıldızı,	Sanatçı,	Toplumun Kalbi,
Cerrah,	Lamba,	Sığınak,	Toplumun Lideri
Doktor(5),	Levha,	Sokak Lambası,	Toplumun Önderi,
Gökteki Yıldızlar (2),	Merhem	Sosyolog,	Toplumun Sosyoloğu,
Güneş (9),	Mimar,	Takım Kaptanı,	Toplumun Temeli,
Halkın Dini Bakış Açısına	Mum,	Temel Yapı Taşı,	Toplumun Temel Taşı
Çözüm Arayan,	Öncü İnsanlar,	Temizlik Görevlisi,	Trafik Işığı
	Örnek(4)		Yönetici,
			Zincir

Katılımcılar tarafından ilahiyatçıların toplumsal rollerine ilişkin üretilen metaforlara bakıldığında, ilahiyatçıların toplumda önemli bir konumda olduğunu düşündükleri söylenebilir. *Toplumun lideri, toplumun önderi, öncü insanlar, baba, yönetici, kral* gibi metaforlar ile ilahiyatçıların toplumdaki liderlik rolü; *trafik ışığı, kılavuz, rehber, kutup yıldızı, levha, pusula, topluma yön veren* gibi metaforlar ile yol gösterme ve kılavuzluk rolü; *mum, güneş, yıldız, lamba, ışık, kandil* metaforları ile toplumu aydınlatma rolü vurgulanmıştır. Bu metaforların kullanılması nedenleri incelendiğinde çevreyi aydınlatma, toplumu doğruya yönlendirme, uyarma, sorunları çözme gibi önemli misyonlarla ilişkili ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu metaforlar ve nedenlerinden bazıları şu şekildedir:

“Toplumun Önderi: *Toplumu dini konuda doyuracak ve insanları, toplulukları peşinden sürükleyecek insan yetiştirir ilahiyat.*” (K35)

“Yönetici: *İnsanlara eksik olduğu noktaları dini açıdan yorumlayarak doğru olana yönlendirir. Bu yüzden toplumda yönetici konumundadır.*” (K18)

“Psikolog: *İnsanların ölüm korkusu ve bu korkunun verdiği psikolojik rahatlıkla başvurdukları kişilerdir.*” (K42)

“Güneş: *Toplumu ışıklarıyla aydınlatır.*” (E49)

“Sosyolog: *Önce toplumun kendisini ve içinde bulunduğu şartları okur. Sonra yöntem bulup sorunları çözmeye çalışır.*

“Doktor: *Toplumdaki tüm manevi hastalıkların şifası ondadır.*” (K120)

Katılımcıların ilahiyatçıları toplum içinde önemli bir konumda gördüğü ve onlara önemli toplumsal misyonlar atfettiği, dolayısıyla ilahiyatçıları toplumsal yönüyle algıladığı görülmektedir.

3.3.2. Kişilik Özellikleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçıların kişilik özelliklerini öne çıkaran metaforlar tespit edilerek “Kişilik Özellikleri” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Kişilik Özellikleri Kategorisine Ait Metaforlar

Metaforlar			
Açılmamış Çiçek,	Duvar,	İyi biri,	Pamuk,
Adam (3),	Duyarlı,	İyi İnsanlar(2),	Radikal Olmayan
Adam Gibi Adam,	Dürüst,	Kabullenici,	Ruhları Besleyen
Adamın Dibi,	Elmas,	Kalem (2),	Saat,
Adil,	Gemi,	Kendine Değer Veren Birey,	Sargı Bezi
Ahlaklı Biri,	Gerçek Dost,	Köklü Bir Ağaç,	Saygın,
Anahtar,	Gıda,	Melek (2)	Sevgi Gören,
Annem,	Gökkuşluğu,	Mevlana,	Sevilen Bir Öğretmen,
Antibiyotik,	Gül,	Meyve (2),	Sorumlu,
Ay(2),	Güzel Bir His,	Meyve Kasası,	Su(3),
Bembeyaz,	Hayal,	Not Defteri,	Teselli,
Beyaz Gömlek(2),	Hurma Ağacı,	Özerk,	Toprak,
Çay,	Huzur,	Özgürleştirici,	Ağaç,
Çiçek (2),	İlaç,	Özgüvenli,	Vicdan,
Damar Yolu,	İyi Ama Soğuk,		Vicdan Azabı

Katılımcıların ilahiyatçıların kişilik özelliklerine yönelik kullandıkları metaforlar incelendiğinde kişiliğin farklı yönlerine değinildiği görülmektedir. Örneğin *adil*, *ahlaklı*, *dürüst*, *duyarlı*, *iyi biri*, *özerk*, *özgüvenli*, *sorumlu* metaforları ile sahip olduğu değerler; *adam gibi adam*, *anahtar*, *annem*, *çay*, *duvar*, *huzur*, *Mevlana*, *ilaç*, *sargı bezi* gibi metaforlar ile çevresindekilere karşı olumlu yaklaşım ve davranışlarına yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. *Vicdan* ve *vicdan azabı* gibi olumsuz anlama sahip gibi görünen metaforlar uyarma, hatırlatma gibi özellikler ile gerekçelendirilmiştir.

Metaforların kullanılma nedenlerine bakıldığında konuşma, dinleme, sevdirmeye, insana anlayışla yaklaşma gibi iletişim becerisi veya öğrenme, çalışma gibi kişilik özelliklerine dair atıflar yer almakta, aynı zamanda kafalardaki soru işaretlerini giderme, gönülleri arındırma, insanlar arasında ayırım yapmama gibi özelliklere de yer verildiği görülmektedir. Bu metafor ve nedenlerine dair örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Elmas: İlahiyatçılar olmasa bu toplumun sonu iyiye gitmez Onlar geleceğimizi aydınlatacak insanlardır. Kalpleri elmas gibi saf ve temizdir. (E59)

“Adamın Dibi: Onunla rahatça konuşabilirsin.”(E105)

“Gül: Gül’ün kokusunu ve ilmini etrafına yayar. (E88)

“Dürüst: O aldıkları eğitim terbiyeden dolayı bizim yani halkın anlayacağı şekilde anlatan kafanızdaki soru işaretlerini gidermeye yönelik çalışmalar

yapan, bizlere İslam'ın Müslümanların güzelliklerini anlatan sevdiren bireylerdir.”(K36)

“**Pamuk:** Hep alttan alandır; insana insan gibi yaklaşıdır.”(E21)

“**Mevlana:** İnsanları anlamadan dinlemeden yargılamaz, dinler, konuşur. Mevlana gibi “gel ne olursan yine gel’ anlayışına sahiptir.”(E10)

“**Antibiyotik:** Bizi zararlı etkilerden korur” (K92)

“**Çay:** İçimizi ısıtır, zihnimizi açar, manevi yönden rahatlatır.” (K138)

“**Meyve kasası:** Gönlümüzü doldurur.” (E29)

“**Su:** Dokunduğu gönülleri yıkar, paklar.”(K118)

Katılımcıların ilahiyatçıları olumlu kişilik özellikleri ile tanımlamaları, onların toplum içinde olumlu bir izlenim bıraktıkları şeklinde yorumlanabilir. Burada ilahiyatçının yalnızca bir insan olarak görülüp bu şekliyle tanımlanması, dini kimliğinin yanında insani özellikleri ile de tanınıp değerlendirildiğini göstermektedir.

3.3.3. Olumsuz İfadeler Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçılara yönelik olumsuz izlenimleri öne çıkaran metaforlar tespit edilerek “Olumsuz İfadeler” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 9. Olumsuz İfadeler Kategorisine ait metaforlar

Metaforlar			
Aile Zoru ile Kapanan	Dış Görünüş Olarak	Her şeyi Dine Bağlayan	Öğütçü,
Bireyler,	Kendilerini	Biri,	Papağan,
Ahlak Bekçisi,	Yansıtmazlar,	Kapağı Güzel Kitap (2),	Politikacı,
At Gözlüklü	Doğan Görünümlü	Kapalı Kutu	Ruh Hastası,
Başkalarını Küçümseyen,	Şahin,	Kendi Toplumu	Sahtekar,
Bildiklerini	Dolandırıcı,	Kendini Halkın Üstünde	Silah(2),
Uygulamayan,	Dönme Dolaplar,	Gören,	Siyah,
Bilmiş,	Dünyanın Yüklerini	Kendini Her Şeyden	Sonbaharda Düşen Yaprak,
Boş Kitap,	Yüklenmiş Eşek,	Soyutlayan,	Suriyeliler,
Bukalemun,	Etiket,	Kitap Yüklü Merkep,	Tavşan,
Bulaşıcı Hastalık,	Geçmişte Yaşayan	Kötü Kalpli,	Tek Tıp İnsan,
Bülbül,	Gereksiz Bir Bölüm	Küp,	Tiyatrocu
Cambaz,	Okuyan Biri,	Mağara İnsanı,	TV'deki Hocalar
Çok Bilmiş	Göründükleri Gibi	Maskeli,	Üçkağıtçı,
Din Tüccarı,	Olmayan,	Napolyon,	Vaiz
Dini Sadece Kendileri	Hades,	Narkoz Etkisindeki Hasta,	Yumurtasından Çıkmamak
Yaşıyor,	Her Şeyi Bildiğini	Olması Gereken Özellikleri	İçin İnat Eden Yavru Kuş
	Sanan	Yansıtmayan Biri,	
	Her Şeyi Dine		
	Bağlayan,		

Katılımcılardan bazıları ilahiyatçılara yönelik olumsuz anlama sahip metaforlar geliştirmiştir. Bunlardan *başkalarını küçümseyen, bilmiş, dini sadece kendileri yaşıyor, her şeyi bildiğini sanan, kendini halkın üstünde gören* gibi metaforlara bakıldığında, katılımcılarda ilahiyatçıların bilgi ve yaşantısıyla kendisini çevresindekilerden daha üstün bir konumda gördüğüne yönelik bir anlayış söz konusu olduğu söylenebilir. *Dış görünüş olarak kendilerini yansıtmazlar, doğan görünümlü şahin, göründükleri gibi olmayan, tiyatrocü* gibi metaforlar ile ilahiyatçıların kendilerini olduklarından farklı gösterdiklerine yönelik bir algının bulunduğu görülmektedir. *Cambaz, din tüccarı, dönme dolap, dolandırıcı, politikacı, maskeli, üçkâğıtçı, sahtekar* gibi metaforlarla katılımcıların ilahiyatçıların insana güven vermediklerine yönelik bir anlayışa sahip oldukları söylenebilir.

Olumsuz anlama sahip metaforların kullanılma nedenleri incelendiğinde dinin menfaatlere alet edilmesi, böbürlenme, davranışlarla gösterilen ve yapılan arasındaki uyumsuzluk gibi olumsuz yönlere değinildiği görülmektedir. Bazı metaforların kullanılma nedenlerine bakıldığında ilahiyatçıların sayıca çok olması, dini kendi çıkarları için kullanmaları veya insanları yargıladıklarına ilişkin ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu kategorideki metafor ve kullanılma nedenlerinden bazıları şu şekildedir:

“Sahtekâr: *Dini menfaatlerine alet edenler var, Fetö gibi.”* (K25)

“Göründükleri Gibi Olmayan: *Toplumda iyi görünürler fakat yaptıkları bizi şaşırtıyor.”* (K52)

“Üçkâğıtçı: *Söylediklerinin çok azına inanılır.”* (E5),

“Dolandırıcı: *Dini sömürdüler ve kullandılar.”* (K132)

“Vaiz: *Sürekli vaaz verip dururlar ama kendileri yapmazlar.”* (E62)

“Narkoz etkisindeki hasta: *Ne anlattığını kendisi de bilmiyor”* (K53)

“Ahlak Bekçisi: *İnsanları takip ederek kimin ahlaklı kimin ahlaksız olduğunu hemen tespit edebilirler. Kendilerine bakmadan yargı dağıtırlar.”* (K75)

“Tavşan: *Çok fazlalar ve her yerdeler.”* (K93)

Katılımcıların önemli bir kısmının ilahiyatçılara yönelik olumsuz bir algıya sahip olduğu söylenebilir. Bu algının önyargı, deneyimlenen bir yaşantı, kişinin dünya görüşü gibi içsel süreçler veya sosyal medya, TV gibi kitle iletişim araçlarının veya yaşanan çevrenin söylemleri gibi çeşitli dış faktörlerin etkisiyle oluşmuş olması mümkündür.

3.3.4. Dini Özellik ve Roller Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçıların dini özellik ve rollerini öne çıkaran metaforlar tespit edilerek “Dini Özellik ve Roller” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 10. *Dini Özellik ve Roller Kategorisine Ait Metaforlar*

Ahirete Göre Yaşayan	Dinin Sembolü,	Kur'an Meali,
Din Adamı(2),	Dinin Savunucusu,	Mücahit,
Dini Bilimle İlgilenen,	Dini Tebliğcisi,	Peygamberler,
Dini Bütün,	Dinin Yol Arkadaşı,	Peygamber Varisi,
Dini En Net Bilen,	İbadetini Seven,	Peygamberin İzinden Giden,
Dini Yaşayan,	İmam,	Sahabe Varisi,
Dini Yeni Nesillere Aktaran,	İman Güçlü İnsan,	Son Dönemin Şanslıları,
Dini Temsilci,	İslam'ın Güneşi,	Tebliğci(2),
Dinin Aynası,	İslam'ın Işığı,	Tebliğ Elçisi,
Dinin Ayrıntılarını Öğrenen Bir İnsan,	İslamiyet'i Anlatan,	Temsilci,
Dinin Kurtarıcısı,	İslamiyet'in Kalbi,	

Katılımcılardan bazıları ilahiyatçıların dini özellik ve rollerini öne çıkaran metaforlar geliştirmiştir. Bu metaforlarda bir şeye benzetmekten çok tanımlama içeren ifadeler yer almaktadır. Katılımcıların *dini bilimle ilgilenen*, *dini en net bilen*, *dini yeni nesillere aktaran*, *dinin ayrıntılarını öğrenen bir insan*, *İslamiyet'i anlatan* gibi metaforlar ile ilahiyatçıların dini öğrenme, öğretme gibi özelliklerine atıfta bulunduğu; *dini temsilci*, *dinin kurtarıcısı*, *dinin savunucusu*, *peygamber varisi*, *tebliğ elçisi* gibi metaforlar ile İlahiyatçılara önemli dini misyonlar yüklediği; *dini bütün*, *ibadetini seven*, *dini yaşayan*, *imani güçlü insan*, *peygamberin izinden giden*, *mücahit* gibi metaforlar ile İslam'ın hayata yansıtılmasının öne çıkarıldığı görülmektedir.

Katılımcıların metaforları kullanılma nedenlerine bakıldığında, ilahiyatçıların dini açıdan topluma örnek olma, dini liderlik yapma, dini sorunları çözme, Allah'ın hükümlerini öğrenip uygulama, dini hayatına uygulama gibi dini rollerle ilişkili olarak değerlendirildiği görülmektedir. Katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Dinin Kurtarıcısı: *Halkın edinmiş olduğu bilgiler, belirli seviyededir. Bu durumda da ister istemez kafalarında bazı sorunlarla karşılaşmaktadırlar İlahiyatçı ise karşılaşmış oldukları sorunları çözmeye daha aktif olmalarından dolayı onlara kurtarıcı olarak gözükmederler.”(E24)*

“İslam'ın Güneşi: *İnsanları bilenler ile bilmeyenleri birbirinden ayırır. İslam hakkında bilmeyen kişilere görüşünü bildirerek onların bilgi sahibi olmasını ister. İlahiyatçı herkese örnek olmalıdır.”(E77)*

“İslam’ın Işığı: Tekdüze bir İlahiyatçı tipi toplumda her zaman işlev görmez ve İlahiyatçılık fonksiyonunu yerine getirmeye yaramaz. O yüzden İslam dininin emrettiği çizgide Resulullah’ın örnekliğinde gittiği ortamda şeklini koyan bir yapıda olmak zorundadır.”(K88)

“Mücahit: İlahiyatçının amacı sadece öğrendiği ilmi yaymak değildir, aynı zamanda Allah’ın hükümlerini uygulamaktır. Sorumlu olan bir liderdir. Onun içindir ki ilahiyatçı şeriatı öğrenip uygulamalıdır.”(K10)

“Sahabe Varisi: İslam’ı dünyaya hakim kılmak için, toplumu düzelterek, geleceği yetiştirecek neslin ıslahını sağlayacak ve asrın mimarı olacaktır. (E131)

“Dini Bütün: Dini öğrenir, araştırır, uygular ve çevresini uyarır.” (K51)

Katılımcılar dini öğrenme, yaşama, yaşatma, temsil etme gibi özellikleri ilahiyatçı kimliğine ait nitelikler olarak zikretmektedir. Buna göre ilahiyat fakültesi veya benzeri öğretim kurumlarında eğitim almış olmak, din eğitimi ve din hizmetlerinde görevli olmak, dini araştırmak ilahiyatçı kimliği ile bağdaştırılan özelliklerdir. Bu ifadelerden bazılarının beklenti içerdiği görülmektedir. Örneğin peygamberin izinden gitmesi, sahabe varisi olması, dinin kurtarıcısı olması gibi özellikleri içeren bu algının beklentilerle şekillendiğini söylemek mümkündür.

3.3.5. Eğitim ve Bilim Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçıların eğitimsel rolleri ve bilimsel özellikleri öne çıkaran metaforları tespit edilerek “Eğitim ve Bilim” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 11. Eğitim ve Bilim Kategorisine Ait Metaforlar

Metaforlar	
Alim,	İsviçre Çakısı
Araştıran/Yorumlayan,	Kitap (4),
Araştırmacı,	Müslümanları Derinden İnceleyen Bir Bilim,
Aydın,	Öğrenci,
Eğitimci(2),	Öğretici,
Engin Bir Deniz,	Öğretmen (4),
Google,	Tükenmez Kalem,
Hoca,	Yaprak Dökmeyen Ağaç
İmanlı Bir Neslin Yetişmesindeki Basamaklar,	

Geliştirilen metaforlardan bazıları ilahiyatçıların eğitim ve bilimle ilgilenen yönünü ortaya çıkarmaktadır. Bunlar arasında *imanlı bir neslin yetişmesindeki basamaklar*, *eğitimci*, *öğrenci*, *öğretici*, *öğretmen* gibi metaforlar eğitim öğretim

yönüne dair çıkarımlar içerirken; *alim, araştıran/yorumlayan, araştırmacı, aydın, kitap, tükenmez kalem, yaprak dökmeyen ağaç* gibi metaforlar ilahiyatçıların sahip oldukları ilim ve bilgiye dair oluşan algıyı göstermektedir.

Metaforlarının kullanılma nedenlerine bakıldığında dinin öğretilmesi, yol göstericilik, insanları bilgilendirme, sınırsız ilim sahibi olma gibi eğitim-öğretime yönelik özelliklerin öne çıkarıldığı görülmektedir. Bu metafor ve açıklamalardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Öğretmen: *Dinimizi araştırmak, insanlara öğretip onları Allah’ın Yoluna iletmek ve bir yol gösterici olur.”* (K18)

“Eğitimci: *İnsanın varoluşunda da, yok oluşunda da ilmiyle insanı bilgilendirir.”* (K46)

“Tükenmez Kalem: *İlmi sınırsızdır, hiç tükenmeyecek gibidir.”* (E105)

“İsviçre Çakısı: *Gördüğü eğitimle sosyolojiden psikolojiye felsefeden dini ilimlere her tarzda düşünce ve bilgi birikimine sahip bir şekilde olaylara farklı bakış açılarıyla uygun tepkiler verebilir.”* (K135)

“Google: *Dinle ilgili bilgi sahibi, sorduğun her soruya yanıt alabilirsin.”* (E131)

Katılımcılar ilahiyatçıların dini bilgileri öğrenen, öğreten, nesilleri yetiştiren, dini ilimlere sahip olan gibi niteliklere sahip olduğunu düşünmektedir. İlminden yararlanmak, dini sorulara cevap almak için ilahiyatçılar önemli bir konumda görülmektedir.

3.3.6. Herhangi Bir Farklılığı Olmayan Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçılara herhangi bir nitelik atfedilmeyen metaforlar tespit edilerek “Herhangi Bir Farklılığı Olmayan” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12. *Herhangi Bir Farklılığı Olmayan Kategorisine Ait Metaforlar*

Metaforlar	
Herhangi Bir Şey, Her İnsan Gibi Biri, Herkes, İnsan, Normal Biri.	Normal İnsan, Kendi Halinde Kişiler, Adem'den Olma Havva'dan Doğma Sıradan Vatandaş

Katılımcılardan 9 kişi ilahiyatçıların diğer insanlardan farklı bir özellik taşımadığını, onların da herkes gibi olduğunu ifade eden metaforlar geliştirmiştir. Bu metaforlara ve metaforların kullanılma nedenlerine bakıldığında genel olarak ilahiyatçıların da diğer insanlar gibi olduğu herhangi farklı bir özelliği olmadığı düşünülmektedir. Bunlara dair örnekler aşağıda yer almaktadır:

“Birey: *Herkes gibi bir bireydir.” (K42)*

“Kendi Halinde Kişiler: *Kimseye zararı olmayan, kendi halinde yaşayan insanlardır.” (E67)*

“Normal İnsan: *(E14)*

“Sıradan Vatandaş: *Onlara özel bir farklılık aramak zorunda değiliz.” (K129)*

“Herkes: *Diğer insanlardan farklı değildir.” (E95)*

Katılımcılar ilahiyatçılara herhangi bir özellik atfetmemekte, onları özel bir konumda görmek veya önemli bir rol yüklemek yerine herkes nasılsa onların da öyle olduğunu düşünmektedir. Metafor ve açıklamalara bakıldığında onları insanüstü bir konumda görmedikleri şeklinde yorumlamak da mümkün görünmektedir. Bu anlamda herhangi bir önyargı, beklenti veya olumlu ya da olumsuz bir deneyim sonucu oluşan bir algıdan bahsedilememekte, ilahiyatçı kimliği geri planda tutularak yalnızca insan olarak görülmektedir.

3.3.7. Beklentiler Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçılardan beklenen özellikleri öne çıkaran metaforlar tespit edilerek “Beklentiler” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13. Beklentiler Kategorisine Ait Metaforlar

Metaforlar	
Ahtapot, Çağın insanı, Dış Görünüş Olarak Kendilerini Yansıtmalıdır, Siyasi İdeolojiden Uzak Olmalıdır,	Model Olmalı, Modern İnsan, Osmanlı Gibi Olmalı

Katılımcılardan 7 kişi metaforlarda ilahiyatçılara yönelik beklentilerini dile getirmiştir. Bu metaforlar birer benzetmeden çok olması gerekeni ortaya koyma ve umulanı ifade etme şeklinde ifade edilmiştir. Bu metaforlar ve kullanılma nedenlerine bakıldığında katılımcıların ilahiyatçılardan dini yaşayarak örnek olmaları, çağın gerisinde kalmamaları, her konuda bilgi sahibi olmaları gibi ilahiyatçılardan beklenen özellikleri yansıttığı görülmektedir. Bazı örnekler şu şekildedir:

“Ahtapot: Her konuda bilgisi olması gerekiyor.” (K139)

“Çağın İnsanı: Eski dönemlere takılıp kalmamalıdır. Güncel kalabilmeli, kendini güncellemelidir.” (E112)

“Osmanlı Gibi Olmalı: Hem dini yaşayıp yaşatırken hem de çevresine hâkim olmalıdır.” (E49)

“Model Olmalı: Dini öğretirken aynı zamanda onu yaşayarak herkese örnek olmalıdır.” (K12)

Katılımcılar ilahiyatçıların her konuda bilgi sahibi olması, güncel kalabilmesi, çevreden bağımsız olmaması, dini yaşayarak örnek olması gibi niteliklere sahip olmalarını beklemektedir.

3.3.8. Anlaşılamayan Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların metafor ve açıklamalarından hareketle ilahiyatçıların anlaşılma-dıklarına yönelik geliştirilen metaforlardan “Anlaşılamayan” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Anlaşılamayan Kategorisine Ait Metaforlar

Metaforlar	
Biraz Seviyeli, Lökosit, Matematik	Pandora Kutusu, Tuhaf Bir Varlık

Katılımcılardan 5 kişi ilahiyatçıların anlaşılamayan, çözülemeyen insanlar olduğunu belirten metaforlar geliştirmiştir. Bu metaforlar ve kullanıma nedenlerine bakıldığında katılımcılar nasıl biri olduklarının anlaşılmadığı ve bilinemeyeceği, ne yapacaklarının ve ne için mücadele ettiklerinin belli olmadığını düşünmektedir.

“Pandora Kutusu: İçinden ne çıkacağı belli olmaz. Sağları solları belli olmaz, aralarında çok güvenilir dürüstleri var, dini işlerine alet eden böbürlenmiş yobaz tipler de var.”(E99)

“Lökosit: Ne olduğunu bildiğim ama bir türlü çözemediğim kişiler. Savaşıyor ama ne için, kim için?” (K27)

“Biraz Seviyeli: Allah bilir. Biz bilemeyiz nasıl birileri olduğunu.” (K63)

“Matematik: Asla anlayamayacağım.” (E19)

“Tuhaf Bir Varlık: Neden tuhaf diyorum çünkü bazıları çok dinin etkisiyle iyiyken bazıları yine din anlayışının etkisiyle çok kötü ve kaba olabiliyorlar. Bu davranışlar neye göre oluşuyor, onları çözümlüyorum.” (K19)

Katılımcılar ilahiyatçıları çözemediklerini, davranış ve yaklaşımlarının belirsizlik barındırdığını düşünmektedir. Bu bir belirsizlik aynı zamanda olumsuz anlamlar da içermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin ilahiyatçı kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada katılımcılar 238 metafor geliştirmiş, geliştirilen 23 metafor ise tekrarlanmıştır. Geliştirilen metaforların “Toplumsal Roller”, “Kişilik Özellikleri”, “Olumsuz İfadeler”, “Dini Özellik ve Roller”, “Eğitim ve Bilim”, “Herhangi Bir Farklılığı Olmayan”, “Anlaşılamayan” ve “Beklentiler” olarak 8 kategori altında incelendiği görülmektedir. Bunlar arasında en çok metafor geliştirilen kategori Kişilik Özellikleri kategorisi iken, tekrar eden metaforlarla birlikte sayıca en çok metafor içeren kategori ise Toplumsal Roller kategorisi olmuştur. Bu açıdan katılımcıların çoğunlukla ilahiyatçıları kişilik özellikleri ve toplumdaki konumları açısından algıladıkları söylenebilir.

Geliştirilen metaforlar çeşitlilik göstermektedir. Metaforlar oluşturulurken *din*, *İslam*, *toplum*, *kitap* gibi bazı kelimeler çeşitli kelime öbekleri içerisinde farklı şekillerde kullanılmıştır. Katılımcılar genellikle ilahiyatçıları İslam dini ile veya toplumdaki konumları ile ilişkili olarak algılamaktadır.

Güneş metaforu katılımcılar tarafından en sık tekrar edilen metafor olmuştur. Bu benzetme ile güneşin aydınlatma yönüne dikkat çekilirken ilahiyatçıların toplumu aydınlatma misyonu öne çıkarılmıştır. Tekrar eden metaforlar arasında yer alan ışık, *gökteki yıldızlar, kandil, mum, kutup yıldızı* gibi metaforlar da bu sonucu destekler niteliktedir.

İkinci olarak sık tekrarlanan metafor ise *rehber* metaforudur. Bu metafor ve ilişkili *kılavuz, pusula, takım kaptanı, baba, toplumun önderi, toplumun lideri, topluma yön veren* gibi metaforlardan hareketle ilahiyatçıların topluma rehberlik yapması ve yol gösterici olmasına ilişkin bir algının bulunduğu söylenebilir.

Toplumsal Roller kategorisinde geliştirilen metaforlardan hareketle katılımcılar tarafından ilahiyatçıların toplumdaki liderlik, yol gösterme ve kılavuzluk rolü; toplumu aydınlatma, toplumu doğruya yönlendirme, uyarma ve toplumdaki sorunları çözmeye rolünün vurgulandığı görülmüştür. İlahiyatçıları toplumsal yönüyle algılayan katılımcılar, onları toplum içinde önemli bir konumda görmekte ve onlara önemli toplumsal misyonlar atfetmektedir. Bu sonuç İlahiyatçıların toplumdaki algılanan yerini belirlemede önemlidir.

İlahiyatçıların toplumdaki yeri konusunda literatürde çeşitli bulgular mevcuttur. Karahan^[39] Türk toplumundaki imam imajını ortaya koymayı amaçlayan çalışmasında cami görevlilerinin genellikle halk ile yakın ilişki içerisinde olduğunu ve sosyal etkileşimlerinin olumlu yönde olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmasında katılımcıların din adamı için halkı aydınlatan, bütünleştirici bir önder, sosyal ilişkileri kuvvetli, toplumda aktif gibi ifadeler kullandığını belirtmiştir. Buyrukçu^[40] ise bunun aksine din görevlilerinin yeterliliklerine yönelik anket tekniğine dayalı olarak yaptığı çalışmasında ilahiyatçıların toplumla diyaloglarının zayıf olduğuna ve kendilerini cami ile sınırlayarak toplumdan soyutladıklarına yönelik bir algının bulunduğunu ortaya koymuştur. Altaş'a göre toplum ile iç içe olan bir kimliğin taşıyıcıları olarak ilahiyatçıların toplumdan uzak bir yere konumlandırılması düşünülemez. Ona göre bu kimliğe sahip bireylerin toplumsal hayatta aktif rol üstlenmesi ve toplumun problemlerine eğilmesi önemlidir. Toplumdan izole yaşayan, kendini insanlardan üstün gören bir ilahiyatçının kendisinden beklenen görevi yerine getirebilmesi mümkün görünmemektedir.^[41] Araştırmanın bulguları ilahiyatçıların toplumda önemli bir konumda görüldüğünü göstermektedir.

Kişilik Özellikleri kategorisinde geliştirilen metaforlardan hareketle, katılımcılarda İlahiyatçıların dürüst, duyarlı, iyi biri olma gibi değerlere ve öğrenme, çalışma gibi kişilik özelliklerine sahip olduklarına yönelik bir algının olduğu

[39] Karahan, "Türk Toplumunda İmam İmajı".

[40] Ramazan Buyrukçu, *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995), 271.

[41] Nurullah Altaş, *Din Eğitimi*, (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Basım, 2022), 395.

görülmüştür. Bununla birlikte katılımcılar ilahiyatçıların çevresindekilere karşı olumlu yaklaşım ve davranışlara sahip olduğunu düşünmektedir. Bu anlamda katılımcılar ilahiyatçıların konuşma, dinleme, sevilme, kendini sevdirmeye, insana anlayışla yaklaşma gibi olumlu iletişim becerilerine sahip olduğunu ve kafalardaki soru işaretlerini giderme, gönülleri arındırma, insanlar arasında ayırım yapmama gibi olumlu özelliklere sahip olduğunu düşünmektedir. Bu bulgular ilahiyatçıların çevresindeki insanlar üzerinde olumlu bir izlenim bıraktıklarını düşündürmektedir. Bu durum ilahiyatçılığın yalnızca bir meslek grubu olarak görülmeyle oluşan izlenimlerin dini kimlikle örtüşen olumlu insani özellikler üzerinden edinilmiş olduğunu göstermektedir.

Osmanoğlu ve Korkmaz'ın^[42] lise öğrencileri ile yürütmüş olduğu, ideal İlahiyat fakültesi öğrencisinin niteliklerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmanın bulguları, bu çalışmanın bulguları ile benzerlik taşımaktadır. Araştırma sonucuna göre, ideal bir İlahiyat fakültesi öğrencisinin bazı kişilik özelliklerine sahip olması gerektiğine yönelik bir beklenti söz konusudur. Bu özellikler arasında saygı, hoşgörü, cesaret, kendine güven, sosyallik, iletişime açık olma, bencil olmama gibi nitelikler sıralanmıştır. Karahan^[43] ise çalışmasında din adamının kişilik özelliklerine yönelik ağır başlı, ahlaklı, hoşgörülü, dini ve güncel konularda bilgili, hitabet ve ikna konusunda yetenekli, halkı aydınlatan, kültürlü, saygın, kendi halinde, işini iyi yapan, sevimli, ilgili gibi ifadelerin kullanıldığını ortaya koymuştur. Bu anlamda ilahiyatçılar yalnızca dini eğitim alma, dini yaşama veya anlatma gibi dini rollerinin dışında olumlu kişilik özellikler açısından da tanımlanmaktadır. Bu durum ilahiyatçılığın yalnızca ilahiyat alanı ile sınırlanmadığını, yaşamın birçok alanında olumlu özelliklerle anıldığını veya anılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Katılımcılardan bazıları ilahiyatçılara yönelik olumsuz anlama sahip metaforlar geliştirmiştir. Bu açıdan katılımcılar ilahiyatçıların bilgi ve yaşantısıyla kendisini çevresindekilerden daha üstün bir konumda gördüğünü, kendilerini olduklarından farklı gösterdiğini veya insana güven vermediklerini düşünmektedir. Bu yaklaşımın gerekçesi ise ilahiyatçılar tarafından dinin menfaatlere alet edilmesi, ilahiyatçıların kibirli davranışlarda bulunması ve davranışlarla gösterilen ve yapılan arasındaki uyumsuzluk bulunması şeklinde açıklanmıştır. Ayrıca katılımcılar ilahiyatçıların sayıca çok olduğunu düşünmektedir. Karahan^[44] çalışmasında, din adamlarına yönelik genellikle olumlu bir imaj bulunmakla birlikte düşük düzeyde de olsa olumsuz bir imajın oluştuğu sonucuna ulaşmıştır. Bu olumsuz imaj katılımcılar tarafından kendini ezik hisseden, sosyal hayattan uzak, asık yüzlü, söylediğini uygulamayan, sürekli vaaz eden, sahtekar, maaş almak için imam olmuş bir kişi, din dışında hiçbir şeyden haberi olmayan, hoşgörüsüz, sert bir insan gibi

[42] Osmanoğlu-Korkmaz, "Öğrencilerine Göre İdeal İlahiyat Fakültesi Öğrencisinin Nitelikleri".

[43] Karahan, "Türk Toplumunda İmam İmajı".

[44] Karahan, "Türk Toplumunda İmam İmajı".

ifadeler kullanılarak ortaya konmuştur. Karahan'ın araştırmasında din adamlarının toplumdaki itibarının azalması onların bilgi ve görgü eksikliğinden, dini tutum ve davranışlarındaki tutarsızlıktan kaynaklandığı aktarılmaktadır. Bu çalışmada ilahiyatçılara yönelik olumsuz algının oluşma sebebinin İlahiyatçıların kendilerinden kaynaklandığını söylemek araştırmanın kapsamı dahilinde değildir. Algıyı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. İlahiyatçılara yönelik bu olumsuz algı algılayan kişiler olarak katılımcıların kendi bakış açılarından, algılanan kişi olarak ilahiyatçılardan veya algılanan ortamdan kaynaklı olabilmektedir.

Turan'a^[45] göre halk arasında din adamına ilişkin olumsuz algının oluşmasında kitle iletişim araçlarına büyük pay düşmektedir. Özellikle televizyon dizi ve filmlerinde din adamlarına karşı genellikle olumsuz bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu alanda din ve din adamı kötü ve çirkin gösterilerek alay konusu edilmiştir. Örneğin milli mücadele yıllarını konu alan filmlerde din adamları vatan haini veya mücadelenin önünde engel teşkil eden bir profile sergilenmiştir. Günümüzde de devam eden bu anlayış sonucu dini değerler ve din adamları bireyleri eğlendirmek için bir güldürü unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu durum ise din görevlilerine karşı olumsuz bir kanaatin oluşmasına neden olmaktadır.

Katılımcılardan bazıları ilahiyatçıların dini özelliklerini ve dini rollerini öne çıkaran metaforlar geliştirmiştir. Bunlar ilahiyatçıların dini öğrenme, öğretme, yaşama, temsil etme, dini açıdan topluma örnek olma, dini liderlik yapma, dini sorunları çözme, Allah'ın hükümlerini öğrenip uygulama, dini hayatına uygulama gibi özelliklerdir. İlahiyatçıların mesleki kimlikleriyle bağdaşan bu özellikleri katılımcıların ilahiyatçılara dini açıdan önemli misyonlar yüklediğini göstermektedir. Osmanoğlu ve Korkmaz^[46] çalışmasında ideal bir ilahiyat fakültesi öğrencisine yönelik İslami bir kimliğe ve dava bilincine sahip olma, dini bilgisini hayatıyla bütünleştirme, ibadetlerini önemseme gibi özelliklerin öne çıkarıldığını ortaya koymuştur. Dini özellik ve rollere ilişkin oluşan bu algı, ilahiyat fakültesinin kuruluş amaçları arasında yer alan din eğitimi ve din hizmetlerine eleman yetiştirme amacına yönelik bir ilahiyatçı kimliğiyle bağdaşmaktadır. Ancak bu dini özellik ve roller mesleki bir beklentiden daha fazlasını içermektedir. Bu durum toplumun ilahiyat fakültelerini ve ilahiyatçıları resmi amaçlarının ötesinde daha geniş bir roller kümesine yerleştirdiklerini göstermektedir.

Geliştirilen metaforlardan bazıları ilahiyatçıların eğitim ve bilimle ilgilenen yönünü ortaya çıkarmaktadır. Katılımcılara göre ilahiyatçıları sınırsız ilim sahibi, eğitim-öğretim faaliyetleri yapan, dini öğreten, nesilleri yetiştiren, insanları bilgilendiren, araştıran, ilminden yararlanan ve dini meselelerde başvuru kişileri-

[45] Turan, "Medyadaki Din Adamı İmajı".

[46] Osmanoğlu – Korkmaz, "Öğrencilerine Göre".

dir. Osmanoğlu ve Korkmaz'ın^[47] çalışmasına göre ilahiyatçılardan çok boyutlu bir bilgi alt yapısına sahip olma, farklı görüşlere açık olma, eleştirel bakabilme, bilgi ve eylem bütünlüğü, bilgiyi ahlak ile birleştirme, kaliteli öğrenci olma, kendini yetiştirme gibi özellikler beklenmektedir. Buyrukçu'nun^[48] çalışmasında ise katılımcılar din görevlilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde yetersiz kaldığını düşünmektedir. Bu düşünce eğitimsel bir beklentiyi içermektedir. İlahiyat fakültesinde eğitim görmüş olmak veya dini öğrenen ve öğreten kimliğine sahip olmak, aynı zamanda ilahiyatçıların eğitimsel bir rolünün olduğunu ortaya koymaktadır. İlahiyat fakültesinin kuruluş amaçları arasında yer alan dini ilimleri öğrenme ve dini bilgi üretme amacı ilahiyatçılara yönelik oluşan bu eğitimsel algıyı açıklamaktadır.

Bazı katılımcıların ilahiyatçıların diğer insanlardan farklı bir özellik taşımadığını, onların da herkes gibi olduğunu düşündükleri görülmüştür. Bu açıdan katılımcılar ilahiyatçılara herhangi bir özellik atfetmemekte, onları özel bir konumda görmek veya önemli roller yüklemek yerine herkes nasılsa onların da öyle olduğunu düşünmektedir. Bu gerçekçi bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bu durum katılımcıların ilahiyatçıları hakkında bir fikre sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca metafor ve açıklamalara bakıldığında onları insanüstü bir konumda görmedikleri şeklinde yorumlanması da mümkün görünmektedir. Bu anlamda herhangi bir önyargı, beklenti veya olumlu ya da olumsuz bir deneyim sonucu oluşmayan, ilahiyatçı kimliğini geri planda tutarak yalnızca insan olarak görme durumu söz konusudur.

Katılımcıların ilahiyatçılara yönelik birtakım beklentileri bulunmaktadır. Bu kategori altında incelenen metaforlar birer benzetmeden çok, olması gerekeni yansıtan ve idealde olanı ifade eden metaforlardır. Bu anlamda katılımcılar ilahiyatçılardan dini yaşayarak örnek olmalarını, çağın gerisinde kalmamalarını, her konuda bilgi sahibi olmalarını beklemektedir. Ancak ilahiyatçılardan beklenen özelliklerin yalnızca bu kategori altında ifade edilenlerle sınırlı olmadığı, diğer kategoriler altında değerlendirilen metaforlardan bazılarının da beklentileri yansıttığı görülmüştür. Örneğin Dini Özellik ve Roller kategorisi altında incelenen *sahabe varisi* veya *peygamberin izinden giden* metaforlarının aynı zamanda birer beklentiyi ifade ettiği söylenebilir. Bu beklentiler üniversite öğrencileri örnekleminde toplumun ilahiyatçılardan beklentilerini yansıtmaktadır.

Katılımcılardan bazıları ilahiyatçıları anlayamadıklarını, onları çözemediklerini, davranış ve yaklaşımlarının belirsizlik barındırdığını düşünmektedir. İlahiyatçıların nasıl biri olduklarının anlaşılmadığı ve bilinemeyeceği, ne için mücadele ettiklerinin ve ne yapacaklarının belli olmadığını belirtmişlerdir. Bu belirsizlik aynı zamanda olumsuz anlamlar da içermektedir. Bu bulgular, ilahiyatçıların top-

[47] Osmanoğlu-Korkmaz, "Öğrencilerine Göre".

[48] Buyrukçu, "Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü".

lumdaki algısına dair belirsizlik ve öngörülemezlik hissinin bulunduğunu göstermektedir. Katılımcıların ilahiyatçıların davranış ve yaklaşımlarını anlamakta zorlandıkları, ilahiyatçı kimliğini net bir şekilde anlayamadıkları ve bu kişilerin amaç ve hedeflerinin toplum nezdinde yeterince açık olmadığı algısı dikkat çekmektedir. Bu durum, ilahiyatçıların toplumsal rollerinin ve mesleki kimliklerinin daha açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya konulması gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda katılımcıların genel olarak ilahiyatçılara yönelik olumlu bir algıya sahip olduğu; çoğunlukla İlahiyatçılara toplumsal, dini ve eğitimsel roller yüklediği; bazı katılımcılar tarafından ilahiyatçıların olumlu kişilik özelliklerinin öne çıkarıldığı görülmüştür. Çalal çalışmasında “ilahiyatçı kimdir” temasını incelemiş ve bu tema altında İlahiyatçılığın pek çok yönüne vurgu yapıldığını görmüştür. Buna göre ilahiyatçı olmak bir meslek olarak görülürken, aynı zamanda ilahiyatçılar birer bilim insanı olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra ilahiyatçıların toplumsal hayattaki konumları gündeme getirilmekte, mevcut öğrenci profili ortaya konulmakta ve zihinlerdeki ideal ilahiyatçı betimlenmektedir.^[49] Bu durum ilahiyatçılara yönelik çok yönlü bakış açılarının varlığını göstermektedir. Bu algıların nedenlerinin, özellikle de olumsuz algıların oluşma nedenlerinin araştırılması önemli görülmektedir. Araştırmanın sınırlılıklarından ve ulaşılan sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Toplumda var olan ilahiyatçı algısının nedenleri, özellikle de olumsuz algıların nedenleri çeşitli nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırılabilir.
- Bu çalışmada toplumun yalnızca bir kesimini yansıtan üniversite öğrencilerinin algısı araştırılmıştır. Toplumun tüm kesimleri üzerinde araştırma yapılabilir.
- Bu araştırma Malatya ilinde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile sınırlıdır. Farklı illerdeki öğrencilerle daha genel bir çalışma yapılabilir.
- Toplumun çeşitli kesimlerinin ilahiyatçılardan ve ilahiyat fakültelerinden beklentilerini araştırarak daha spesifik çalışmalar yapılabilir.

[49] Çalal, “Öğrencileri ve Mezunlarına Göre”.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): RU(%50), DGY(%50)

Veri Toplanması (Data Acquisition): RU(%50), DGY(%50)

Veri Analizi (Data Analysis): RU(%50), DGY(%50)

Makalenin Yazımı (Writing Up): RU(%50), DGY(%50)

Makalenin Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): RU(%50), DGY(%50)

KAYNAKÇA

- Altaş, Nurullah. *Din Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Basım, 2022.
- Altın, Z. Şeyma “Türkiye’de Yüksek Din Öğretiminin Bugünü ve Yarını Üzerine”, *Türkiye’de Yüksek Din Eğitimi, Dünü, Bugünü, Yarını*, içinde ed. Z. Şeyma Altın (İstanbul: DEM Yayınları, 2021), 271-297.
- Arğın, Emrah. *Sosyal Algı ve Algı Yönetiminin Sosyal Medyada Kullanımı*. Ankara: İksad Yayınevi, 2021.
- Arkoacı, Sibel Aysen. *Psikoloji: Zihin Süreçleri Bilimi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2. Baskı, 1998).
- Arpacı, Mücahit. “Din Görevlilerinin Din Görevlisi, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Müftü Kavramlarına Yönelik Görüşlerinin Metafor Analiz Yöntemi ile İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 59 (2014), 31-44.
- Arpacı, Mücahit – Yıldırım, Cemil. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin, “İmam Hatip Lisesi” ve “İmam Hatip Liseli Olmak” Kavramlarına Yönelik Görüşlerinin Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi (Diyarbakır örneği)”. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 8/15 (2014), 135-152.
- Aydın, M. Şevki “İlahiyat Lisans Programının Amaç Sorunu”, *Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu Bildiriler – Müzakereler*, 19-25, (İsparta: S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi, 2004).
- Ayhan, Halis. “İlahiyat Fakültesi”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 6 (1999), 255-268.
- Bakan, İsmail-Efe, İlker. “Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2/1 (2012), 23.
- Balcı, Ali. “Eğitim Örgütlerinde Yeni Bakış Açılı: Kuram-Araştırma İlişkisi II”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33 (2003), 30.
- Buyrukçu, Ramazan. *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.
- Cevzici, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul, Paradigma Yayıncılık, 8.Baskı, 2013.
- CHP 7. Büyük Kurultayı, 1948.
- Çakmak, Ahmet vd., “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin “İlahiyatçı” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları” *Uluslararası Yüksek Din Eğitimi Sempozyumu (Akademik ve Sosyal Yönleriyle) Bildiriler Kitabı*. Ankara: TDV Yayınevi, 2/436-458, 2019.
- Çalal, Ayşe. *Öğrencileri ve Mezunlarına Göre İlahiyat, İlahiyatçı ve İlahiyat Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Ekiz, Durmuş. İlköğretimde Fen Bilimi Öğretimi ve Öğrenimi, Trabzon: Derya Kitabevi, 2001.
- Eren, Erol. *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, İstanbul, Beta Yayınları, 12. Baskı, 2010.
- Dağcı, Abdullah – Dağcı, Tahir. “Camiye İlişkin İmgeler: Metaforik Bir Araştırma”. *Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/1 (2018), 97-117.
- Dağcı, Abdullah-Kartopu, Saffet. “Üniversite Öğrencilerinin Hz. Muhammed’e Yönelik Algıları: Metaforik Bir Araştırma”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 34 (2015), 217-235.
- Dağcı, Abdullah-Kartopu, Saffet. “Üniversite Öğrencilerinin Kur’an-ı Kerim’e Yönelik Algıları: Müslüman-Türk Örnekleme Üzerine Metaforik Bir Araştırma” *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6/12 (2017), 235-253.

- Ekiz, Durmuş – Koçyiğit, Zehra. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğretmen” Kavramına İlişkin Metaforlarının Tespit Edilmesi”. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21/2 (2013), 439-458.
- Furat, Ayşe Zişan. *Türkiye’de Yüksek Din Öğretimi (Değişen Dönüşen Kurumlar)*. İstanbul: Kayihan Yayınları, 2021.
- Horozcu, Ümit. “İlahiyatçılara Yönelik Algı Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması”. *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi*, 5/1, (2019), 27-39.
- Koca, Hüseyin Kasım-Mücahit, Mustafa. “Ortaöğretim Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Yönelik Metaforik Algıları”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022), 321-339.
- Lakoff, George - Johnson, Mark. *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*, Çev: Gökhan Yavuz Demir, İstanbul: Paradikma Yayınları, 2005.
- Karahan, Ahmet Hamdi. *Türk Toplumunda İmam İmajı: İstanbul Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Karslı, Bahset. “İlahiyatçı Kimliğinin İmkânı Üzerine Bir Deneme: Sosyal Benlik Sürecinde Nesneleşen İlahiyatçılığın Analizi”. *Journal of Turkish Studies*, 11/12 (2016), 105-126.
- Malterud, Kirsti. “Qualitative Research: Standards, Challenges, and Guidelines”. *The Lancet*, 358/9280, (2001), 483-488.
- Menekşe, Ömer. “Türk Sinemasında Din ve Din Adamı İmajı”. *II. Uluslararası Dini Yayınlar Kongresi Tebliğ ve Müzakereleri*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.
- Midgley, Warren – Trimmer, Karen. “Walking the Labyrinth: A Metaphorical Understanding of Appro-Aches to Metaphors for, in and of Education Research”. *Metaphors for, in and of Education Research*, Ed. Warren Midgley, Karen Trimmer, Andy Davies, UK: Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- Osmanoğlu, Cemil – Korkmaz, Mehmet. “Öğrencilerine Göre İdeal İlahiyat Fakültesi Öğrencisinin Nitelikleri ve Bunun İlahiyat Eğitimiyle İlişkisi”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16/36 (2018), 119-178.
- Oxford, Rebecca vd. “Clashing Metaphors About Classroom Teachers: Toward A Systematic Typology For The Language Teaching Field”. *System*, 26/1 (1998), 34.
- Silah, Mehmet. *Sosyal Psikoloji: Davranış Bilimi*, Ankara, Seçkin Yayıncılık 2. Baskı, 2005.
- Şaban, Ahmet vd., “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (2006), 461-522.
- Tek, Rabia. *İlahiyatçılara Yönelik Algılar Üzerine Bir Araştırma (Bursa Örneği)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Turan, İbrahim “Medyadaki Din Adamı İmajı Üzerine Bazı Düşünceler”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24/24-25 (2007), 293 – 304.
- Uçar, Recep. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8/2 (2017) 97-170.
- Uygun, Hamdi. *Halktaki Din Adamı İmajı ve Din Görevlilerinden Beklentileri*, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1992.
- Yalvaç Arıcı, Handan – Karataş, Meryem. “İlahiyat Fakültelerinin 100. Yılında Toplumun İlahiyatçılara Bakışı”. *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 10/2 (2024), 737-762.
- Yaran, Cafer Sadık, İlahiyatçılık ve Din Görevliliği Meslek Ahlakı, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Ali-Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Yıldırım, Ramazan – Gazel, Ahmet Ali. “Ortaokul Öğrencilerinin Din Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Belirlenmesi”. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11/1 (2018), 30-57.
- Zümrüt, Osman. “İlahiyat Fakültesi Mezunları (İlahiyatçı) Sorumluluğu”, *Ondokuz Mayıs İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23/23 (2007), 9-22.